

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนโดยใช้โมเดล 5CS

Development of an Administrative Model for Private Vocational Education Institutions Using the 5CS Model

จริยา รัมมอนด์

Jariya Rammon

ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

Doctoral of Education Program in Educational Leadership, Graduate School, Suan Dusit University, Bangkok 10300

Corresponding Author: E-mail: plarammon@gmail.com

Received: 20 February 2025; Revised: 16 May 2025; Accepted: 4 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย 2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 128 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน 16 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา และสถานประกอบการ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 5 คน

ผลการศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ การจัดการบริหารสถานศึกษา ภาพลักษณ์องค์กร หลักธรรมาภิบาล การจัดการเรียนรู้ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วัฒนธรรมที่มีคุณภาพ และระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ตัวแปรองค์ประกอบทั้ง 7 มีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้น คือ โมเดล 5CS ประกอบด้วย 1. การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 2. เครือข่ายและการมีส่วนร่วม 3. วัฒนธรรมองค์กรและนวัตกรรม 4. การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและระบบทวิภาคี และ 5. ภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืน 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.64

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน หลักธรรมาภิบาล การบริหารแบบมีส่วนร่วม เครือข่ายความร่วมมือ โมเดล 5CS

Abstract

This research aimed to: 1) study the administration of exemplary private vocational education institutions at the national level in Thailand, 2) investigate the administrative practices of private vocational education institutions, and 3) develop an administrative model for private vocational education institutions. A mixed-methods approach was employed, integrating both quantitative and qualitative methodologies. The quantitative data were collected through questionnaires from 128 purposively selected respondents from 16 private vocational institutions, consisting of school administrators, teachers, parents, school board members, and representatives from partner enterprises. The reliability of the questionnaire was confirmed with a Cronbach's alpha coefficient of 0.97. For the qualitative component, in-depth interviews were conducted with five experts in private vocational education administration.

The findings revealed that 1) the key components of administration in exemplary private vocational institutions included: collaborative networks, institutional management, organizational image, good governance, dual vocational education, quality-oriented culture, and participatory management systems. 2) All seven components were significantly correlated with the overall administration of private vocational institutions at the 0.05 level. 3) The developed administrative model, namely the 5CS Model, comprises five dimensions, i.e., 1.Strategic Leadership and Administration, 2. Networks and Participation, 3. Organizational Culture and Innovation, 4. Competency-Based and Dual Vocational Education, and 5. Organizational Image and Sustainability. 4) The model's appropriateness was evaluated by experts and was rated at the highest level, with an average score of 4.64.

Keywords : private vocational institution administration, governance, collaborative management, collaborative network, 5CS Model

1. บทนำ

ระบบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อความต้องการแรงงานที่มีทักษะเฉพาะด้านและสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ [1] ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีสมรรถนะสูง ตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมยุคใหม่ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล [2] โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการผลิตกำลังคนระดับกลางที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อแนวโน้มของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การแข่งขันระหว่างสถานศึกษา รวมถึงข้อจำกัด ด้านทรัพยากรและงบประมาณ [3] หนึ่งในแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน คือ การกำหนด รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัย การบริหารเชิงกลยุทธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการปรับปรุงคุณภาพ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางของเศรษฐกิจยุคใหม่ ทั้งนี้ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน [4]

จากการศึกษา พบว่า โมเดล 5Cs เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) Command & Leadership (การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์) เพื่อให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5] 2) Collaboration & Partnership (เครือข่ายและการมีส่วนร่วม) กับภาคอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง [6] 3) Culture & Innovation (วัฒนธรรมองค์กร และนวัตกรรม) ที่ส่งเสริมการสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษา [7] 4) Competency-based Learning (การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและระบบทวิภาคี) ที่เน้น สมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน [8] และ 5) Corporate Image & Sustainability (ภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืน) การเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืนของสถานศึกษา [9]

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน
- 2.3 เพื่อตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัย ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ที่เป็นต้นแบบ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 5 คน จากสถานศึกษาที่ได้รับโล่ประกาศเป็นสถานศึกษาต้นแบบ หรือเป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน หรือนักเรียนได้รับรางวัลพระราชทานด้านอาชีวศึกษา ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด นโยบาย แผน กฎหมาย รูปแบบ จากเอกสาร (Document Analysis) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบ จัดกลุ่มองค์ประกอบหลัก และสร้างตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง จนได้องค์ประกอบของ การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ และผู้จัดการ จำนวน 32 คน ครูผู้สอน จำนวน 48 คน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน ผู้ปกครอง จำนวน 16 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 16 คน รวม 128 คน โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการคำนวณค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.97

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ได้ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ด้านบริหารอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ แบบประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้น

4. ผลการวิจัย

4.1 การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย

ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่า การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบ มีองค์ประกอบหลัก 7 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา 2) วัฒนธรรมที่มีคุณภาพ 3) การบริหารอย่างมีส่วนร่วม 4) หลักธรรมาภิบาล 5) เครือข่ายความร่วมมือ 6) ภาพลักษณ์องค์กร 7) การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สถานศึกษาปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ และสามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

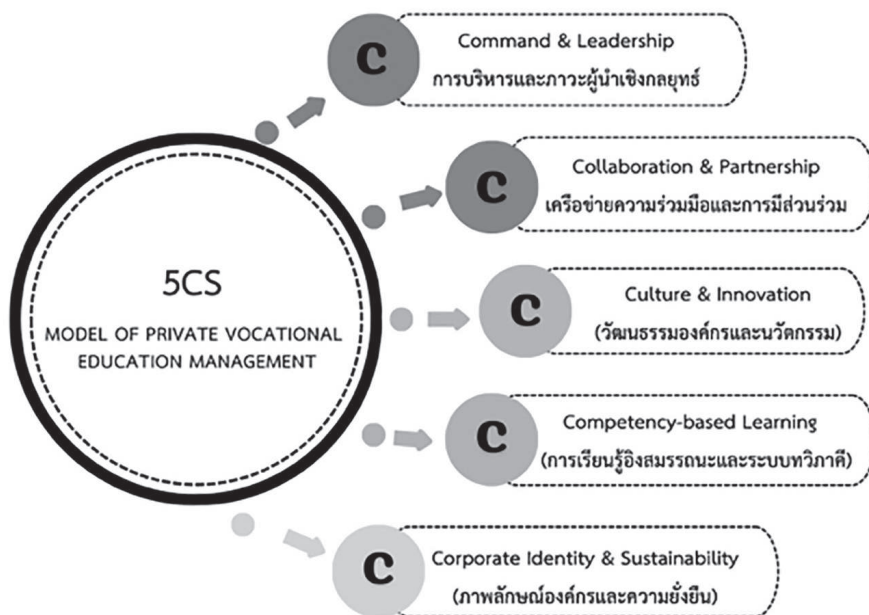
1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาจบในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและตำแหน่งอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี รองลงมามากกว่า 10 ปี และน้อยกว่า 5 ปี ตามลำดับ โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายในด้านวุฒิการศึกษา หน้าที่รับผิดชอบ และช่วงประสบการณ์การทำงาน

2) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบ 7 ด้าน ของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดการบริหารสถานศึกษาโดยรวม มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และสามารถ

แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมที่มีคุณภาพโดยรวม สถานศึกษาส่งเสริม ค่านิยมองค์กรและการทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมองค์กรช่วยให้บุคลากรมีความสุขและพัฒนาอาชีพได้ดีขึ้น ความคิดเห็นต่อระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม มีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชื่อว่าแนวทางนี้ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลโดยรวม การบริหารเน้นความรับผิดชอบต่อ โปร่งใส และมีความเป็นธรรม เชื่อว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ความคิดเห็นต่อเครือข่ายความร่วมมือโดยรวม มีการสร้าง MOU กับบริษัทเอกชนเพื่อส่งเสริมการฝึกงาน และความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์องค์กรโดยรวม ใช้ช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี มีแผนยุทธศาสตร์ประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยรวม เน้น Work-Based Learning (WBL) และการฝึกงานจริงในสถานประกอบการ การเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้พร้อมทำงานจริง

4.3 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่า โครงสร้างรูปแบบที่เหมาะสมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การจัดการบริหารสถานศึกษา 2) วัฒนธรรมที่มีคุณภาพ 3) ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) หลักธรรมาภิบาล 5) เครือข่ายความร่วมมือ 6) ภาพลักษณ์องค์กร 7) การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4.4 ผลการตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ จากโครงสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน (5CS) ประกอบด้วย 1) Command & Leadership (การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์) เน้นความเป็นผู้นำที่สามารถกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) Collaboration & Partnership (เครือข่ายและการมีส่วนร่วม) เน้นการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และภาครัฐ 3) Culture & Innovation (วัฒนธรรมองค์กรและนวัตกรรม) เน้นสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร 4) Competency-based Learning (การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและระบบทวิภาคี) เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดแรงงาน ผ่านระบบทวิภาคี 5) Corporate Image & Sustainability (ภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืน) เน้นส่งเสริมชื่อเสียงและมาตรฐานของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ

ภาพที่ 1 โมเดล 5CS การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนโดยใช้โมเดล 5CS ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้ การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Command & Leadership) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถกำหนดทิศทาง นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นความเป็นผู้นำที่สามารถกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์จะสามารถพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีเป้าหมายร่วมกัน และสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิด [10] ที่เน้นความสำคัญของผู้นำที่มีทักษะเชิงกลยุทธ์ ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล และการจัดการความเสี่ยง ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับแนวคิด [11] ที่กล่าวถึง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา” เป็นองค์ประกอบสำคัญของ ระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิด การบริหารเชิงกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ยังสอดคล้องกับแนวคิด [12] ที่กล่าวถึงการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ “SMALL but SMART” โดยเน้นการสร้างจุดแข็งที่แตกต่างและการบริหารเชิงบูรณาการ ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถปรับตัวและบริหารจัดการองค์กรได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาเชิงบูรณาการผ่านการปรับโครงสร้างองค์กร การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ และการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วม (Collaboration & Partnership) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับภาคอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา และภาครัฐ การมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การฝึกงาน และโอกาสทางอาชีพสำหรับผู้เรียน สถานศึกษาที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสามารถปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับแนวคิด [13] ที่เน้น ความสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยระบุว่าสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาด้วยกันเอง เครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เครือข่ายที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยหลักการสำคัญ ได้แก่ ความสมัครใจ ความเสมอภาค การพึ่งพาอาศัยกัน และการลดลักษณะความเป็นราชการ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในสาขาอาชีพเดียวกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมและองค์กรภายนอกยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน การวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สถานศึกษา สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการศึกษา ในระยะยาว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ความก้าวหน้าและความยั่งยืน และยังสอดคล้องกับแนวคิด [14] ที่เน้นความคิดเห็นของสถานศึกษา พนักงาน และชุมชน ซึ่งสะท้อนถึง ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก และการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรม

วัฒนธรรมองค์กรและนวัตกรรม (Culture & Innovation) เป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ วัฒนธรรมที่ส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เน้นสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร สอดคล้องกับแนวคิด [15] เน้นเรื่อง วัฒนธรรมคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนางานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายคุณภาพ (Goals) ที่เชื่อมโยงกับพันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์กร 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) ที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) การพัฒนาดตนเอง ของบุคลากร (Self-development) ผ่านการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคลากรเพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน 5) การยกย่องและให้รางวัล (Recognition & Rewards) เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึง “การประกันคุณภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนธรรมคุณภาพ ที่ช่วยพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับแนวคิด [16] ที่กล่าวถึง “การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้” และ “สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้” ซึ่งสะท้อนถึง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ร่วมกัน “การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน” ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิด การกำหนดเป้าหมายคุณภาพ (Goals)

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและระบบทวิภาคี (Competency-based Learning) เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผ่านระบบทวิภาคี สถานศึกษาที่ใช้ระบบการเรียนรู้นี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานจริง โดยผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียน และการฝึกงาน ในสถานประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิด [17] ที่กล่าวว่า อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นกระบวนการศึกษา

เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐบาล หรือหน่วยงานรัฐ โดยมีการร่วมกันออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งเรียนในสถานศึกษา และอีกส่วนหนึ่งฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัย [18] ที่กล่าวถึงปัจจัยความเป็นเลิศของโรงเรียน คือ การมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมในการออกแบบหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา

ภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืน (Corporate Identity & Sustainability) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับในระดับประเทศ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต้องอาศัยกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์ คุณภาพของบุคลากร และความสำเร็จของผู้เรียน นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาให้มีความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลที่ดีช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้สถานศึกษามีความยั่งยืน เน้นส่งเสริมชื่อเสียงและมาตรฐานของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ สอดคล้องกับแนวคิด [19] ที่เสนอว่า ภาพลักษณ์องค์กรในธุรกิจให้บริการสามารถแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) เอกลักษณ์องค์กร (2) ชื่อเสียง (3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (4) การให้บริการ และ (5) การติดต่อระหว่างบุคคล ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และความยั่งยืน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ka-ho Mok [20] ที่กล่าวถึง School Excellence Model (SEM) ของสิงคโปร์ แบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มสนับสนุนเน้นการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มผลลัพธ์เน้นภาพลักษณ์องค์กรผ่านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน คุณภาพบุคลากร และความสัมพันธ์กับสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Leblanc [19] ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของภาพลักษณ์องค์กร

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

1. องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนต้นแบบระดับประเทศไทย ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ การจัดการบริหารสถานศึกษา ภาพลักษณ์องค์กร หลักธรรมาภิบาลการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วัฒนธรรมที่มีคุณภาพ และระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้น คือ โมเดล 5CS ประกอบด้วย 1) การบริหารและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 2) เครือข่ายและการมีส่วนร่วม 3) วัฒนธรรมองค์กรและนวัตกรรม 4) การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและระบบทวิภาคี และ 5) ภาพลักษณ์องค์กรและความยั่งยืน

3. ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบ 5CS ไปประยุกต์ใช้ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่มีบริบทแตกต่างกัน

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำนงานตามรูปแบบ 5CS กับผลลัพธ์ทางการศึกษา เช่น คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา อัตราการมีงานทำ และความพึงพอใจของสถานประกอบการ

3. ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินระดับความพร้อมและความก้าวหน้าในการทำนงานตามรูปแบบ 5CS สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถประเมินตนเองและวางแผนการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- [2] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- [3] Stoner, J., & Wankel, C. (1986). *Management (3rd ed.)*. Prentice Hall.
- [4] Kotter, J. P., & Heskett, J. L. (1992). *Corporate culture and performance*. Free Press.
- [5] Denison, D. R. (1990). *Corporate culture and organizational effectiveness*. Wiley.
- [6] Fombrun, C. J., & Shanley, M. (1990). What's in a name? Reputation building and corporate strategy. *Academy of Management Journal*, 33(2), 233-258. <https://doi.org/10.2307/256324>
- [7] Provan, K. G., & Kenis, P. (2008). Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229 - 252.
- [8] Tynjälä, P. (2008). Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review*, 3(2), 130-154.
- [9] Argenti, P. A., & Druckenmiller, B. (2003). Reputation and the corporate brand. *Corporate Reputation Review*, 6(4), 368-374.
- [10] Sallis, E. (1993). *Total quality management in education*. Kogan Page.
- [11] ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (2550). *การพัฒนากระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [12] ศิโรจน์ ผลพันธิน พัทธักษ์ จันทรเจริญ และสุชุม เฉลยทรัพย์. (2567). *Sirote's Model for University Quality Integration: ต้นแบบการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา*. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- [13] อรรถพร พงษ์วาท. (2544). *แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารสถานศึกษา ระดับประเทศไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [14] Office for Standards in Education (OFSTED). (2012). *The framework for school excellence: Best practices for educational institutions*. London, UK: OFSTED.
- [15] Gryna, F. M. (2007). *Quality planning and analysis for enterprise quality*. McGraw-Hill.
- [16] นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Nongluk_Rueanthong_Doctor/Fulltext.pdf
- [17] จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). *แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อพัฒนากำลังคนของประเทศไทย*. การศึกษาไทย.
- [18] ทรงพล เจริญคา. (2552). *รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Songpol_Chaoenkham_Doctor/Fulltext.pdf

- [19] Leblanc, G., & Nguyen, N. (1996). Cues used by customers evaluating corporate image in service firms: An empirical study in financial institutions. *Corporate Communications: An International Journal*, 1(2), 30-38.
- [20] Mok, K. H. (2003) School Excellence Model: A framework for school development in Singapore. *Educational Review*, 55(3), 247-264.